

BOGEN DEN TYSKE SKOLE OG BESÆTTELSEN ER NU UDKOMMET

Københavnsk skole skjuler sin nazifortid og Nazifortiden har indhentet Sankt Petri Skole var to af overskrifterne på avisartikler, der i sommeren 2017 rystede ledelse, personale og forældre på skolen.

Baggrunden var, at en forfatter havde udgivet bogen *Landesgruppe Dänemark*, der satte grundlæggende spørgsmål ved Sankt Petri Skoles daværende historieskrivning – og særligt ved beskrivelsen af, hvordan skolen var ”gået fri af nazificering” gennem klog modstand fra skolens bestyrelse og kirkens side. Den indtil da officielle historieskrivning baserede sig på en jubilæumsbog fra 1975.

Omvendt konkluderede forfatteren af *Landesgruppe Dänemark*, at skolen var en ”nazistisk rugekasse”, en Hitler Jugend bastion, og man havde mobbet og presset jødiske børn ud i løbet af 1930’erne, så skolen blev ”Judenfrei”. Bogen og begivenhederne udløste en bølge af reaktioner fra skolen, enkeltpersoner og organisationer.

Det var åbenlyst, at afsnittene om perioden 1930-1945 i bogen fra 1975 var i bedste fald mangelfulde, i værste fald præget af udeladelser, der kunne bidrage til at forskønne billedet af skolen i perioden.

Skolens bestyrelse besluttede derfor, at forholdene skulle undersøges grundigt af en uafhængig forsker, og man indbød deltagere til en forskerkommission, der skulle lede arbejdet med projektet. Forskerkommissionen bestod af følgende anerkendte fagfolk: Formanden Per Ørngaard samt Ning de Coninck-Smith, Joachim Lund, Henrik Lundtofte og Mogens Nissen.

I februar 2020 udvalgte man ph.d Jacob Halvas Bjerre som forsker, der blev ansat på Nationalmuseet til at udføre arbejdet med omfattende undersøgelser i danske og tyske arkiver og på baggrund heraf skrive et manuskript til en bog.

Det har været en lang og møjsommelig proces, som dog også allerede har givet synlige resultater, der reviderer og nuancerer skolens historie om perioden 1930-1945.

Projektet har været støttet af AP Møller fonden, Augustinusfonden og Konsul George Jorck og hustru Emma Jorcks fond.

RESULTATET

Det blev Gads forlag, der skulle udgive bogen og det blev realiseret i starten af november. Det kan nu slås fast, at skolen var væsentligt mere påvirket af nazistisk indflydelse end de hidtidige historieskrivninger har givet indtryk af – og opfattelsen af skolen i perioden må ændres og fortællingerne revideres. Der er dog også bund i den hidtidige fortælling om, at nogle personer udøvede modstand mod de nazistiske tanker og ønsker for skolen, og havde held med det, men i historieskrivningen er dette blevet til et for tykt lag fernis ovenpå de øvrige faktiske begivenheder.

Efter besættelsen fik Sankt Petri skole, i modsætning til mange andre institutioner med tilknytning til Tyskland, lov til at fortsætte. Det skete efter en lang proces, der varede frem til

1949, hvor politi, Justitsministeriet og Undervisningsministeriet undersøgte skolens forhold. Denne proces er for første gang, ud fra adskillige kilder, beskrevet i detaljer i bogen.

ERINNERN FÜR DIE GEGENWART

I forskningsperioden og herefter har skolen gennemført flere aktiviteter om den samme periode. Anden verdenskrig og skolens forhold indgår i pensum på de øverste klassetrin, særligt i historieundervisningen i 8. klasse, hvor emnet hvert år dækker to projektdage.

Fra 2019 til 2021 deltog skolen i det store "Erinnern für die Gegenwart"-elevprojekt sammen med omkring 50 andre tyske udlandsskoler. I København resulterede det bl.a. i en omfattende tema-hjemmeside <https://projekt.sanktpetriskole.dk/> og i opsætning af en mindeplade i skolegården i Larslejsstræde for jødiske tidligere elever, der døde på flugt for eller i Holocaust.

I forbindelse med forsknings- og bogprojektet er det lykkedes at få et opfølgende projekt under "Erinnern für die Gegenwart", som løb af stablen i foråret 2023. Projektet har hjulpet med at få bogen på gaden, der er udarbejdet et ekstrakt af bogen på tysk, der er udarbejdet undervisningsforløb med udgangspunkt i bogen og digitaliserede kildematerialer. Der er oversat relevante forskningsartikler (bl.a. om bygningen af den nye "Tyske skole" i Emdrup, som blev opgivet samtidig med nazismens sammenbrud) med mere. Disse arbejder blev muliggjort af støtten fra det tyske udenrigsministerium.

BOGPRÆSENTATIONEN

Mandag den 6. november havde vi så inviteret til lancering af bogen - det foregik i en sal på Niels Brock Handelsgymnasium lige om hjørnet i forhold til skolen. Der var mødt cirka 100 interesserede deltagere op; historikere, personale og forældre fra skolen, forlaget, Nationalmuseet og mange tidligere elever – en enkelt helt tilbage fra starten af 1930-erne! Sankt Petri Musikskole sørgede for en festlig og bevægende optakt til mødet med tre flotte og meget dygtigt fremførte klassiske stykker.

Forperson for skolebestyrelsen, Heike Omerzu, bød velkommen på skolens vegne og takkede alle, der har været med i det efterhånden lange forløb.

Den tyske ambassadør i Danmark, Prof. Dr. Pascal Hector, hilste arrangementet og bogen velkommen. Han fremhævede det forhold, at ikke nok med at man ærligt og rationelt skal se fortiden i øjnene, hvad der er indbegrebet af "Vergangenheitsbewältigung", man skal også på en skole turde tage konsekvensen og handle i nutiden imod antidemokratiske og reaktionære tendenser, imod antisemitisme – hvad der igen er sørgeligt aktuelt – og for en åben og fri debat.

Heike Toledo, leder af *Zentralstelle für das Auslandsschulwesen*, var i anledning af bogudgivelsen kommet fra ZfAs kontor i Bonn og roste skolen for indsatsen. Hun nævnte, at Sankt Petri Skole adskiller sig ved at være den eneste, der gennem et videnskabeligt arbejde er gået i dybden i de interne forhold i perioden og har vist et enestående eksempel for andre.

Sidste velkomst før præsentationen af bogen var Prof. em. Dr. phil. Per Øhrgaard. Per har været formand for den forskerkommission, som har fulgt arbejdet i nu 5 år, og han takkede kommissionen for en professionel, solid og engageret indsats i årene. Det havde været stridsomt med mange udefrakommende benspænd, bl.a. nedlukningerne under coronaen, og at det derfor var velkomment og tilfredsstillende i februar 2023 endeligt at godkende det faglige arbejde med bogen og kunne overgive den til det redaktionelle arbejde på forlaget.

Forskeren, ph.d. Jacob Halvas Bjerre, fremlagde derefter konklusionerne fra arbejdet og de væsentligste hovedpunkter fra bogen. At graden af nazificering af skolen var meget større, end det har fremgået af den hidtidige historieskrivning, er en fast og åbenlys konklusion. Jacob fremhævede det fænomen, at allerede umiddelbart efter besættelsens ophør, begyndte kampen om historieskrivningen med det formål, at sikre skolens overlevelse. Gennem årene udviklede det sig til en særlig, ikke helt rigtig og ikke specielt grundigt dokumenteret fortælling, som ubevidst eller bevidst er blevet gentaget, stærkest i bogen om Sankt Petri fra 1975, men også senere. Bogen og dens indhold har meget konkret og med mange eksempler betydet, at man på flere områder må ændre sit syn på begivenheder, udsagn og de involveredes roller. Med den nye bog er også forløbet, der førte til skolens overlevelse, grundigt dokumenteret, og skolen kan takke et daværende politisk ønske om at hele sårene mellem Danmark og Tyskland og et venligtsindet undervisningsministerium med en venligtsindet undervisningsminister for, at skolen den dag i dag fortsat er verdens ældste dansk-tyske skole.

Projektets resultater er først og fremmest præsenteret i bogen, der er blevet til i et godt og konstruktivt samarbejde med Gads forlag og støttet af fonde, og på skolens hjemmeside: <https://www.sanktpetriskole.dk/da/skolen-og-besaettelsen/> og <https://projekt.sanktpetriskole.dk/>.

Efter oplæggene og en kort spørgerunde blev udgivelsen fejret med et let traktement i høj stemning, da skolen for mange mennesker er en hjertesag. Skolen har med projektet og den åbne tilgang til emnerne vist, hvordan gennemsigtighed og oplysning kan fremme erkendelse, nysgerrighed og handlekraft - mørkemænd og manipulatorer ser man i øjnene men efterlades i historien, når vi andre skal videre.

Mogens Kristensen